

Transformatieagenda Jeugdhulp Rijnmond 2017-2018

Een sprong in de toekomst

Versie 1.7
5 oktober 2016

Inhoud

Inleiding	3
Opgave	4
Jeugdwet.....	4
Totstandkoming van de Transformatieagenda Jeugdhulp Rijnmond.....	4
Uitkomsten regionale verkenning.....	4
Randvoorwaarden Jeugdhulp transformeren mee.....	5
Hoe gaan we de transformatie verder oppakken	5
Hoofdstuk 1 Actielijn 1 Lokale infrastructuur: spil van de transformatie	7
1.1 Inleiding.....	7
1.2 Aanleiding	7
1.3 Wat willen we bereiken	7
1.4 Wat gaan we ervoor doen	7
1.4.1 Preventie, vroegsignalering, normaliseren en benutten van eigen kracht en netwerk	7
1.4.2 Verbinding lokale infrastructuur en specialistisch aanbod	8
1.4.3 Samenwerking directe verwijsroutes anders dan gemeentelijke toegang vormgeven.....	9
Hoofdstuk 2 Actielijn 2 Specialistische Jeugdhulp: vraaggericht, integraal, verbindend en in samenhang	10
2.1 Inleiding.....	10
2.2 Aanleiding	10
2.3 Wat willen we bereiken.....	10
2.4 Wat gaan we ervoor doen	11
2.4.1 Verbeteren samenwerking tussen specialistische jeugdhulp en lokale infrastructuur	11
2.4.2 Kwalitatief stevige specifieke ambulante inzet.....	11
2.4.3 Vraaggerichte integrale hulpverleningsprogramma's	11
2.4.4 Specialistische kennis over risicogroepen breder gedeeld.....	12
2.4.5 Consultatie- en diagnosefunctie en onderzoeksteams.....	12
2.4.6 Betere aansluiting passend onderwijs en specialistische jeugdhulp.....	12
Hoofdstuk 3 Actielijn 3 Veiligheid vraagt om samenwerking	13
3.1 Inleiding.....	13
3.2 Aanleiding	13
3.3 Wat willen we bereiken	14
3.4 Wat gaan we daarvoor doen.....	14
3.4.1 Verbeteren samenwerking tussen jeugdbescherming en lokale infrastructuur.....	14
3.4.2 Stevige jeugdbescherming.....	14
3.4.3 Specialistische kennis borgen binnen de kernpartners rond jeugd en veiligheid.....	14
3.4.4 Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond dichtbij	14
3.4.5 Betere aansluiting tussen Crisisinterventieteam en de lokale teams	15
3.4.6 Samenwerking rond jeugdhulp in strafrechtelijk kader	15
Hoofdstuk 4 Actielijn 4 Leren van elkaar: Lerende professionals en lerende netwerken opbouwen	16
4.1. Inleiding.....	16
4.2 Aanleiding	16
4.3 Wat willen we bereiken	17
4.4. Wat gaan we daar voor doen?	17
4.4.1. Het versterken en stimuleren van de dialoog tussen professionals	17
4.4.2. Het stimuleren en faciliteren van de 'lerende' ontmoeting	17
4.4.3. Het delen van kennis over de transformatie en regionale inkoop vanaf 2018	17
4.4.4. Het wegnemen of verzachten van de belemmeringen en stimuleren van innovatie	17
Bijlagen	
Bijlage 1 Samenvatting en aanbevelingen uit Regionale verkenning	19
Bijlage 2 Bouwstenen Transformatie jeugd en gezinsaanpak Rijnmond	21

Inleiding

Waarom deze regionale transformatieagenda?

Per 1 januari 2015 is de verantwoordelijkheid voor de Jeugdhulp bij de gemeente weggelegd om de uitvoering beter, slimmer en minder duur te organiseren. De ambities daarbij zijn Jeugdhulp sneller en passender in te zetten tegen maatschappelijke aanvaardbare kosten waarbij de druk op de specialistische zorg afneemt en normalisatie wordt bereikt. De beoogde resultaten kunnen alleen worden bereikt als de Jeugdhulp niet alleen anders gesitueerd wordt (Transitie), maar ook anders wordt georganiseerd en vormgegeven (Transformatie).

Binnen de regio Rotterdam Rijnmond bestaat een nauwe samenwerking Jeugdhulp tussen de 15 gemeenten om de inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen. Sinds begin 2012 wordt samengewerkt aan de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten. Deze samenwerking is in mei 2014 in een gemeenschappelijke regeling geformaliseerd en per 1 januari 2015 in werking is getreden. De meerwaarde van nauwe samenwerking is gelegen in:

- Het beschikbaar houden van JB/JR, van specialistische zorg en 7/24 crisisopvang;
- Het realiseren van schaalvoordelen;
- Het delen van kennis en expertise.

De verandering van de Jeugdhulp vraagt om een voortzetting van deze samenwerking en een transformatieagenda, die ons keer op keer weer herinnert aan de regionale opgave van gemeenten en aanbieders en aansluit bij de lokale kaders. De transformatieagenda Jeugdhulp Rijnmond is een gezamenlijk gedragen bestuurlijk agenda van de GRJR, op basis waarvan gemeenten samen met aanbieders richting en invulling geven aan de verdere ontwikkeling van de jeugdhulp. Daarmee is de agenda ook ondersteunend voor professionals werkzaam bij aanbieders en ketenpartners in de regio.

Transformeren is een beweging zonder einde

Het transformatieproces is zo omvangrijk dat het feitelijk onmogelijk is om vooraf alle gewenste bewegingen volledig planmatig uit te stippelen tot in 2020. Al helemaal niet vanaf de tekentafel. Dit moet gebeuren in een interactief proces met onder meer professionals die in het veld werken, inwoners (die al dan niet ook cliënt zijn), mantelzorgers, vrijwilligers, adviesraden, klankbordgroepen en externe deskundigen. De uitkomst staat dus geenszins vast en ook de koers kan tussentijds nog wijzigen.

In heel Nederland, maar zeker ook in onze regio, worden ideeën ontwikkeld om de transformatie vorm te geven. Belangrijk is om deze ontwikkelingen te volgen en goede voorbeelden met elkaar te delen. Het leren van elkaar wordt dan ook gezien als een cruciaal speerpunt wat nader uitgewerkt wordt. Het constant in gesprek zijn over de onderliggende waarden van het stelsel is de wijze waarop dit vorm krijgt. Het samen duiding geven aan begrippen en casuïstiek om elkaar beter te leren begrijpen is noodzakelijke voorwaarde. Het is belangrijk om eenzelfde taal te spreken om elkaar beter te begrijpen.

Dank aan alle partijen die als aanjagers van deze transformatie en aan deze transformatieagenda werkten. Bovenal dank aan alle professionals in de Jeugdhulp die de transitie en nu de transformatie mogelijk maken. We vertrouwen op een goede samenwerking waarin we gezamenlijk verder aan de slag gaan.

Rotterdam Rijnmond, 26 oktober 2016

Wethouder Ridderkerk Tineke Keuzenkamp
Wethouder Maassluis Arnold Keijzer

Opgave

Jeugdwet

De Jeugdwet heeft de verantwoordelijkheid voor een passende jeugdhulp (en het oplossen van de knelpunten) gelegd bij de lokale overheid. De opdracht om dicht bij de burger snel de juiste hulp te leveren is bij de gemeenten gelegd, omdat de lokale overheid de burger beter kent en beter kan aansluiten bij wat nodig of noodzakelijk is. De lokale overheid kan ook betere combinaties maken van de opgave op het gebied van meerdere leefdomeinen, zoals financiën, werk, de wet maatschappelijke ondersteuning en passend onderwijs. De Jeugdwet benoemt voor de concrete omslag in de jeugdhulp de volgende transformatiedoelen:

1. meer eigen verantwoordelijkheid, meer benutten van 'eigen kracht' en het sociale netwerk van kinderen en hun ouders;
2. meer kinderen en jongeren naar vermogen mee laten doen, laten participeren. Daarom normaliseren, ontzorgen en niet onnodig medicaliseren; meer preventie,
3. sneller jeugdhulp op maat, dicht bij huis, om zo het beroep op gespecialiseerde zorg te verminderen;
4. betere samenwerking rond gezinnen: 1-gezin, 1-plan, 1-regisseur,
5. meer ruimte voor professionals, door de regeldruk serieus terug te dringen.
6. betere aansluiting met Wet Passend Onderwijs

Totstandkoming van de Transformatieagenda Jeugdhulp Rijnmond

In 2015 en 2016 zijn signalen en suggesties van de professionals in de Jeugdhulp voor verbetering en innovatie opgevangen. Daarnaast is op verzoek van de GRJR heeft in het voorjaar van 2016 een verkenning uitgevoerd door Cebeon en Regioplan onder aanbieders, gemeenten en artsen om de regionale transformatie-opgave in kaart te brengen. Naast de verkenning is ook gebruik gemaakt van de onderzoeken die lopen bij de regionale academische werkplaats transformatie jeugd (STRAW). Tevens zijn gesprekken gevoerd met de vertegenwoordigers van de kennisinstituten, zorgaanbieders, Centrum voor jeugd en gezin Rijnmond, MEE Rotterdam Rijnmond en Jeugdbescherming en jeugdreclassering (JBRR). De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in de agenda.

Uitkomsten regionale verkenning

De bevindingen van deze verkenning zijn samengevat in bijlage 1. De belangrijkste uitkomsten zijn:

1. De diversiteit van hoe de lokale infrastructuur in de regio is georganiseerd is groot. Van de specialistische professionals vragen we als gemeenten om aan te sluiten bij de werkwijze van de 72 wijkteams, die een zeer diverse manier van intake, casusregie en behandelregie hebben. Het inzicht bij partijen ten aanzien van de diversiteit ontbreekt waardoor processen van samenwerking worden bemoeilijkt. In de regio is geen gezamenlijk kader benoemd.
2. Het is niet altijd duidelijk is hoe de rollen en taken van lokale (wijk)teams van jeugdprofessionals/-consulenten zijn verdeeld ten opzichte van het voorliggende veld, de genoemde lokale maatschappelijke partners en het specialistische aanbod. Wie heeft de casusregie en wie heeft de behandelregie en hoe verhoudt dit zich tot eigen regie?
3. De verbindingen met het voorliggend veld en de maatschappelijke partners zijn belangrijk voor signalering, preventie en gebruik van eigen mogelijkheden en functioneren nog gebrekkig.
4. Het versterken van eigen kracht van kind en het gezin en directe omgeving is een gezamenlijke ambitie maar blijkt in praktijk een forse opgave te zijn.
5. De aansluiting van de Jeugdhulp met passend onderwijs kan beter.
6. De doorlopende zorglijn 18- en 18+ is onvoldoende georganiseerd.
7. De verbinding tussen wijkteams en huisartsen en medische specialisten kan beter.
8. De transformatie vraagt een lerend klimaat voor de (wijk)teams met ruimte voor de professionals om hun specialistische achtergrond te blijven ontplooiën. Deze is noodzakelijk en onvoldoende aanwezig.

Randvoorwaarden Jeugdhulp transformeren mee

Om de transformatie te laten slagen, moet een aantal cruciale randvoorwaarden op orde zijn. Transformatie vraagt meer aandacht voor en werken in de leefwereld van de mensen. Professionals werken in organisaties die opgezet zijn in een tijd dat de systeemwereld leidend was (Weber) om enige controle te houden over de dynamische en soms chaotische leefwereld. De paradigmashift 'van zorgen voor naar zorgen dat' en de wens om maatwerk te leveren vragen om veranderingen die de organisaties en hun vertrouwde systemen moeten ondergaan. De gemeenten, de aanbieders en de ketenpartners zijn zich hiervan bewust. Het in de praktijk toepassen blijkt echter geen sinecure.

Via het verkennend onderzoek in onze regio hebben we een aantal randvoorwaarden weten te definiëren. Onderstaande zaken dienen ondersteunend te zijn aan de ambities en doelstellingen van de transformatie:

1. Inkoop en bekostiging: de inkoop en bekostigingsstructuur van de hulpverlening wordt zodanig vormgegeven dat dit een stimulerend effect heeft op de transformatiedoelstellingen.
2. ICT systemen: de systemen bij gemeenten zijn gebruiksvriendelijk en sluiten aan op de gemaakte bekostigingsafspraken.
3. Regels en procedures: regels en procedures zijn ondersteunend aan het leveren van maatwerk.
4. Ruimte voor de professional: het sturen op de zorg- en hulpverlening gebeurt op basis van verantwoord vertrouwen. Verantwoording en rekenschap worden beperkt tot het strikt noodzakelijke.
5. Kennis aangaande privacy en delen van informatie: de hulpverlener dient goed op de hoogte te zijn van vigerende wet- en regelgeving op het gebied van de privacy en wordt daarin ondersteund.
6. Ruimte voor innovatie: we ontwikkelen een gemeenschappelijk leerproces waarbij ruimte gemaakt wordt voor nieuwe (kleinschalige) ideeën.

In aansluiting op bovenstaande punten is het vermeldenswaardig dat de GRJR reeds een voorbereiding is gestart om te komen tot een nieuw inkoop- en bekostigingsmodel. In april 2016 is door het Algemeen Bestuur besloten om resultaatgerichte sturing en bekostiging als uitgangspunt te nemen. Het model wordt in 2016 verder uitgewerkt en met bovenstaande randvoorwaarden wordt daarbij rekening gehouden. Bestuurlijke besluitvorming vindt eind 2016 plaats. Verder worden voor 2017 en 2018 specifieke innovatiepercelen benoemd als stimulans voor de transformatie.

Hoe gaan we de transformatie verder oppakken

Via deze transformatie-agenda willen de gemeenten in de regio gericht uitvoering geven aan de ontwikkelkansen en knelpunten die zijn geïnventariseerd in de regionale verkenning en de verschillende dialogen die afgelopen jaar plaatsvonden. We doen dit langs 4 actielijnen die voortkomen uit de vastgestelde transformatiethema's en bouwstenen. De lokale infrastructuur vormt de spil van het jeugdhulpstelsel en daarmee ook van de transformatie. De regionale diversiteit van lokale inrichting en uitgangspunten zijn een gegeven. De overige structuren zullen zich daar op moeten enten. Tegelijkertijd moeten we gezamenlijk blijven nadenken en bespreken in hoeverre er meer eenduidigheid gewenst is in die lokale diversiteit om efficiency, effectiviteit en kwaliteit van het totale stelsel van jeugdhulp in de regio te waarborgen. Op basis van het uitgebreide voortraject zijn vier belangrijke actielijnen te onderscheiden waar alle partijen in het zorgveld aan moeten werken:

- § Actielijn 1: Lokale infrastructuur: spil van de transformatie
- § Actielijn 2: Specialistische jeugdhulp: vraaggericht, integraal, verbindend en in samenhang
- § Actielijn 3: Veiligheid vraagt om samenwerking
- § Actielijn 4: Leren van elkaar: Lerende professionals en lerende netwerken

Om de transformatieagenda verder vorm te geven wordt aan het Algemeen Bestuur van de samenwerkende gemeenten Jeugdhulp Rijnmond gevraagd een commissie transformatie Jeugdhulp in te stellen met de opdracht om de voortgang van de agenda te bewaken. De commissie rapporteert over de stand van zaken aan het Dagelijks Bestuur.

**Preventie en vroegsignalering,
Normaliseren,
Eigen kracht & netwerk**

**Lokaal & specialistisch
Alternatieve verwijsroutes**

Specialistisch & lokaal

Ambulante hulp

Hulpverleningstrajecten

Specialistische kennis gedeeld

Consultatie & diagnose

Specialistisch & onderwijs

**‘Lerende ontmoeting
Dialogo professionals
Delen transformatie
Delen regionale inkoop 2018
Stimuleren innovatie**

Jeugdbescherming & lokaal

Stevige Jeugdbescherming

**Specialistische veiligheidskennis
borgen & delen**

VTRR dichtbij

CIT & lokaal

Hoofdstuk 1 Actielijn 1 Lokale infrastructuur: spil van de transformatie

1.1 Inleiding

De ondersteuningsvraag van jeugdigen en hun gezin start meestal bij de lokale infrastructuur en daar ligt dan ook de grootste uitdaging voor de transformatie van de jeugdhulp. De werkwijze om snel passende ondersteuning te organiseren en de eigen kracht van jeugdige en het gezin optimaal te benutten, wordt voor het eerst in de lokale infrastructuur getoetst. In hoeverre alle partijen hun opdracht (passende ondersteuning) kunnen uitvoeren, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de wijze waarop gemeenten hun toegang hebben georganiseerd, hun voorveld hebben ingericht en hoe de samenwerking met de lokale infrastructuur plaatsvindt. Het is aan gemeenten hoe zij hun lokale infrastructuur inrichten. Dit heeft echter ook een wisselwerking met de gezamenlijke regionale opgave. Deze actielijn geeft daarom een richting aan en biedt handvatten voor de lokale transformatie.

1.2 Aanleiding

Wat opvalt in de huidige context, is dat voor specialistische aanbieders, de gecertificeerde instellingen en de lokale toegang van gemeenten vaak onduidelijk is hoe de onderlinge taakverdeling is vormgegeven en wat de verschillende partijen te bieden hebben. Onder meer wordt door deze onduidelijkheid nog te weinig structureel ingezet op mogelijkheden binnen het preventief kader, dan wel inzet van eigen kracht en netwerk. Dit terwijl gemeenten zichzelf tot doel stellen om lichte hulp dichtbij in te zetten waar het kan, en zwaarder waar dat moet. Daarnaast is een aandachtspunt in de huidige situatie dat vaak niet helder is voor betrokkenen wie de regie voert op de verschillende onderdelen waaruit een ondersteuningsplan is opgebouwd. Jeugdhulp die op verwijzing via de directe routes wordt ingezet verdient daarbij extra aandacht, omdat hierbij niet altijd vanzelfsprekend de lokale verbinding wordt gezocht.

1.3 Wat willen we bereiken

Met het oog op de hierboven geschetste situatie gaat het bij de lokale infrastructuur om de volgende opgaven

- Ø Lokaal meer inzetten op preventie, signaleren en normaliseren en optimaal benutten van eigen kracht en netwerk;
- Ø Gemeenten leggen de basis voor een goede verbinding tussen de lokale teams van jeugdprofessionals/-consulenten en het specialistische aanbod;
- Ø Samenwerking met directe verwijzingsroutes anders dan de gemeentelijke toegang vormgeven;
- Ø Meer duidelijkheid over wie welke regie voert op onderdelen van het ondersteuningsplan.

1.4 Wat gaan we ervoor doen

Gemeenten verbinden zich aan de onder 1.3 genoemde opgaven, waarbij 1.4 als leidraad dient voor de verdere uitwerking per gemeente. De wijze en mate van invulling van deze opgaven betreft een belangrijke succesfactor voor het slagen van de transformatie. Bovendien is de afhankelijkheid tussen 'het lokale' en het 'regionale' evident: Er ligt een gezamenlijke opgave om het specialistisch aanbod de komende jaren steeds verder te laten afnemen. Hierop wordt deels al een voorschot genomen door de rijkskortingen op het specialistisch deel te laten landen. De schaarste van dit aanbod wordt daarmee relatief groter en aangezien we: 1. gedurende het lopende begrotingsjaar binnen het vlaktakmodel solidair zijn naar elkaar en 2. over de looptijd van drie jaren iedere gemeente uiteindelijk zijn werkelijk zorggebruik betaalt, vraagt dit om commitment en inspanningen van de vijftien deelnemende gemeenten.

1.4.1 Preventie, vroegsignalering, normaliseren en benutten van eigen kracht en netwerk

Onderstaande aspecten kunnen als handvatten dienen voor het invulling geven aan preventie, vroegsignalering, normaliseren en het benutten van de eigen kracht en netwerk:

- o Inbreng gezin en sociaal netwerk organiseren in de toeleiding naar zorg en hulp.
Onderzoek welke mogelijkheden lokaal hiervoor bestaan.

- Geef invulling aan de versterking van de opvoeding en opvoedingsondersteuning: de informele netwerken en basisvoorzieningen versterken langs de volgende onderdelen:
 - § Vroegsignalering organiseren
 - § Inzetten op preventie (niet alle gezinnen en jeugdigen hebben daadwerkelijk jeugdhulp nodig)
 - § Wijknetwerken in beeld brengen en toegankelijk maken
 - § Informele / wijknetwerken faciliteren
 - § Werk aan de ontwikkeling van een gedeelde visie tussen wijknetwerken, wijkteams en zorgaanbieders
- Organiseer een laagdrempelige toegangsfunctie waar jeugdigen en gezinnen met een ondersteuningsvraag eenvoudig terecht kunnen en waar een adequate eerste screening plaatsvindt.
- Zorg voor aansluiting in aanbod en samenwerking tussen wijkteam, Jeugdgezondheidszorg, (passend) onderwijs, ambulante dienstverlening of licht preventieve ondersteuning en andere relevante maatschappelijke partners. Daarbij hoort ook verbinding met de strafrechtketen.

Door deze werkwijze te verbeteren is de ondersteuning eerder bij het kind en gezin en is logischerwijs de inzet van specialistische jeugdhulp minder nodig.

1.4.2 Verbinding lokale infrastructuur en specialistisch aanbod

Gemeenten scheppen inzicht en helderheid aan aanbieders van specialistisch aanbod over taken, rollen en routes van de lokale toegang langs de volgende onderdelen:

- Omvang en samenstelling van de teams
- Soort professionals in team (generalisten of specialisten in generalistisch team)
- Soort cases die opgepakt worden in de teams
- Beschikbaar aanbod van hulp in team
- Aanbod lokaal gecontracteerde partijen in betreffende gemeente
- Takenpakket professional/consulent
- Beoogde expertises in wijkteam
- Methode van vraagverheldering
- Besluitvorming over in te zetten ondersteuning
- Organisatie van bereikbaarheid voor consultatie en terugkoppeling
- Verbinding met Wmo en Participatiewet,
- Doorlopende zorglijn 18-/18+
- Registratie en monitoring

Speciale aandacht gaat in 2017 uit naar de voorbereiding van de lokale infrastructuur op de nieuwe resultaatgerichte regionale inkoop van jeugdhulp en de andere werkwijze die hiermee gepaard gaat.

Uit de verkenning die is uitgevoerd blijkt dat van belang is dat gemeenten meer helderheid gaan scheppen over het 'eigenaarschap van regie', waarbij naast 'eigen regie' van de burger en 'beleidsregie' van de gemeente de meest spraakmakenden de 'casusregie' van de lokale toegang/wijkteam en de 'behandelregie' van het wijkteam of specialist zijn. In het nieuwe inkoopmodel langs resultaat-gefinancierde bekostiging zal het integraal opdrachtgeverschap van de wijkteams verder worden gefaciliteerd. Van belang is dat gemeenten werken aan de definiëring en toedeling van de genoemde vormen van regie. Specifiek ten aanzien van casusregie brengt het vanuit de regio nieuwe beoogde resultaatgerichte bekostigingsmodel de vraag met zich mee wat dit betekent voor de wijkteams. Door de opdrachtverstrekking te baseren op afgesproken resultaten uit het ondersteuningsplan krijgt het wijkteam betere mogelijkheden om het opdrachtgeverschap in te vullen. Daarbij zullen de gemeenten ieder hun afweging maken dit model al dan niet ook over te nemen voor de lokale inkoop. Het heeft verschillende voordelen in de verlening van jeugdhulp wanneer de verschillende inkoopregimes op elkaar aansluiten en jeugdhulp vanuit hetzelfde kader wordt geboden.

1.4.3 Samenwerking directe verwijroutines anders dan gemeentelijke toegang vormgeven

Gemeenten geven invulling aan een goede samenwerking met huis- en jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen. De samenwerking met de gecertificeerde instellingen komt in actielijn 3 aan de orde.

Met betrekking tot de samenwerking met huisartsen en jeugdartsen, komt uit de regionale verkenning de wens naar voren dat gemeenten:

- § duidelijke en actuele informatie moeten bieden over gecontracteerde jeugdhulp en bredere sociale kaart, welke hulp wel/niet in het wijkteam wordt geboden, hoe gegevens worden geregistreerd, hoe de privacy van cliënten daarbij is gewaarborgd, en wat de rechten van burgers zijn, en eventuele wachttijden en budgetstops;
- § goede bereikbaarheid van wijkteams moeten waarborgen
- § duidelijke verwijroutines naar het wijkteam en een tijdige (schriftelijke) terugkoppeling van acties regelen, liefst via beveiligde verbinding ('zorgmail').
- § goede verbindingen mogelijk maken tussen GGZ-professionals in wijkteams met huisartsen en hun GGZ praktijkondersteuners, en te zorgen voor periodieke casusbesprekingen.

Met betrekking tot de samenwerking met medisch specialisten is het van belang dat lokale teams casusregie voeren waar dit mogelijk is en dat er afspraken worden gemaakt met de medisch specialisten om te zorgen voor een verbinding met de lokale infrastructuur. Als het gaat om de kaders voor verwijzing, moeten gemeenten duidelijkheid scheppen aan directe doorverwijzers over de voorwaarden waaronder een cliënt verwezen kan worden naar de verschillende vormen van jeugdhulp en wat verwacht wordt in het kader van gegevensoverdracht.

Actielijn 1 Lokale infrastructuur als spil van de transformatie				
Nr.	Actie	Planning	Actiehouder	Bouwsteen
1.1	Gemeenten geven invulling aan de versterking van preventie, vroegsignalering, normalisering en het benutten van eigen kracht en netwerk	Continu proces	Elke gemeente GRJR	1a, 1b, 1c, 1g
1.2	Inzicht en helderheid geven aan aanbieders van specialistisch aanbod over taken, rollen en routes van de lokale toegang aan de hand van genoemde aspecten in paragraaf 1.4.1.	Medio 2017		1e, 1f, 2a, 3b, 3f, 3g
1.3	Gemeenten zorgen binnen de inrichting van hun lokale infrastructuur voor aansluiting op de nieuwe regionale resultaatgerichte inkoop van jeugdhulp.	Eind 2016 tot eind 2017	Elke gemeente GRJR	3j, 4a, 4b, 4c, 4d
1.4	Gemeenten definiëren wat zij verstaan onder eigen regie, casusregie, behandelregie en beleidsregie. Het onderscheid tussen deze vormen van regie wordt op regionaal niveau afgestemd.	Begin 2017	GRJR	4a, 4b, 4c
1.5	Bezien welke onderwerpen voor een goede samenwerking met huis- en jeugdartsen, medisch specialisten regionaal kunnen worden opgepakt	Begin 2017	GRJR	3f
1.6	Gemeenten geven vorm aan samenwerking met directe verwijroutines anders dan de gemeentelijke toegang aan de hand van genoemde aspecten in paragraaf 1.4.3.	Medio tot eind 2017	Elke gemeente GRJR	3f

Hoofdstuk 2 Actielijn 2 Specialistische Jeugdhulp: vraaggericht, integraal, verbindend en in samenhang

2.1 Inleiding

Wanneer de problematiek van een jeugdige complex is en de basishulp vanuit het lokale team niet toereikend is, dan kan het lokale team de opdracht geven om specialistische hulp in te zetten. Dit kan zowel ambulante worden geboden, maar er kan ook gebruik gemaakt worden van residentiele hulp of van pleegzorg. Deze vormen van jeugdhulp worden geboden door jeugdhulpaanbieders van buiten het lokale team. Helderheid over de kwaliteit van specialistische jeugdhulp en de onderlinge verhoudingen en samenwerking tussen lokale teams en aanbieders van specialistische hulp is heel belangrijk in het belang van de jeugdige of het gezin dat hulp ontvangt.

2.2 Aanleiding

Om de kwaliteit van de specialistische jeugdhulp goed te kunnen toetsen is een aantal kenmerken benoemd waarin zij dient te voldoen. De jeugdhulp is:

- Vraaggericht: de hulpvraag van de jeugdige bepaalt de ingezette hulp en resultaten.
- Integraal: hulp wordt geleverd door domeinoverstijgende samenwerking van specialistische jeugdhulpaanbieders uit de Jeugd- en Opvoedhulp, Jeugd-GGZ en de doelgroep Jeugdigen met een licht verstandelijke beperking.
- Verbindend: goede samenwerking tussen lokale infrastructuur en specialistische Jeugdhulp.
- In samenhang: afstemming bij inzet op verschillende leefdomeinen van de jeugdige, in het bijzonder bij risicogroepen.

Kijkend naar bovenstaande kenmerken, signaleren specialistische jeugdhulpaanbieders en gemeenten dat er verbeteringen nodig en mogelijk zijn. In de volgende paragraaf worden deze benoemd.

2.3 Wat willen we bereiken

- Er is behoefte aan verheldering en versterking van de samenwerking tussen lokale teams en aanbieders van specialistische Jeugdhulp, waardoor o.a. de aansluiting van de specialistisch ambulante hulp op het hulpaanbod van de lokale teams kan verbeterd worden.
- Beter toegankelijke, kwalitatief goede en integrale specialistisch ambulante hulp, die aansluit op wat de lokale teams zelf al aan (basis)hulp kunnen leveren.
- Specialistische kennis over risicogroepen dient breder gedeeld en steviger geborgd te worden binnen lokale teams, waardoor eerder preventief kan worden gehandeld of tijdig aanvullende hulpverlening ingeroepen kan worden.
- Nog steeds is er een groep Rijnmondse jeugdigen met complexe meervoudige problematiek die van zorgverlener naar zorgverlener gaat of terugkeert in de zorg, omdat er:
 - o Te weinig passende verblijfplekken beschikbaar zijn voor jeugdigen die langdurig niet thuis kunnen wonen;
 - o De aansluiting van behandeling op vervolgplekken nog niet goed is geregeld;
 - o De beschikbare specialistische (residentiele en ambulante) hulp dient beter aan te sluiten op de zorgvraag van de jeugdigen en daardoor effectiever en efficiënter worden.
- Consultatie- en diagnosefunctie en onderzoeksteam dichtbij de lokale teams.
- Beter aansluiting passend onderwijs en specialistische jeugdhulp
- Resultaatgerichte inkoop specialistische jeugdhulp als belangrijke randvoorwaarde.
- Realiseren van domeinoverstijgende hulp met een stevige samenhang waarbij de verantwoordelijkheid om tijdig af te schalen bij de aanbieder ligt.

2.4 Wat gaan we ervoor doen

Om de hierboven omschreven ambities te realiseren, gaan gemeenten en aanbieders gezamenlijk de volgende acties ondernemen.

2.4.1 Verbeteren samenwerking tussen specialistische jeugdhulp en lokale infrastructuur

Via een verheldering van taken, rollen en verantwoordelijkheden van de specialistische Jeugdhulp bij samenwerking met de lokale infrastructuur. Het zwaartepunt van de discussie over de samenwerking tussen lokale infrastructuur ligt bij het verhelderen van de taken en kwaliteit van de lokale teams (zie hoofdstuk 1). De discussie moet in het lokale domein gevoerd worden. In deze discussie moeten ook de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de specialistische Jeugdhulp terug komen, via de volgende vragen:

- Wie is wanneer aan zet: onderlinge verhoudingen en opdrachtgeverschap van de lokale teams?
- Waar ligt de grens tussen hulp vanuit het lokale team en specialistische ambulante jeugdhulp?
- welke ontwikkeling willen we zien bij het specialistische ambulante aanbod (integraliteit, kwaliteit, resultaten etc.)?

2.4.2 Kwalitatief stevige specifieke ambulante inzet

Er is veel specialistisch ambulante hulp beschikbaar, maar het is nu nog niet altijd goed bereikbaar voor lokale teams en passend bij de geconstateerde problematiek. De wens is om te komen tot goed toegankelijk, snel inzetbaar en bij de problematiek passende specialistisch ambulante jeugdhulp, kortom aansluitend bij de genoemde kenmerken. Daarbij hebben we ook de ambitie dat deze hulp meer en meer als alternatief kan dienen voor een uithuisplaatsing. Daarom zullen gemeenten, lokale teams en aanbieders van specialistisch ambulante jeugdhulp in gezamenlijkheid komen tot een (transformatie)visie op specialistisch ambulante inzet en deze verder uitwerken in:

- Een inhoudelijke beschrijving van nieuwe ambulante hulpverlening met aandacht voor de inhoudelijke opdracht, doelen en resultaten, werkwijze, methoden, kennisniveau en rol van hulpverleners. Aandacht voor de relatie tot lokale en regionale voorzieningen en andere partners.
- Hieraan gekoppeld wordt ook een methodische beschrijving gemaakt die inzicht geeft in kwaliteit, effect, middelen ter voorbereiding op inkooptraject en de beschrijving van het die dan nodig is.
- Test van de ontwikkelde ambulante inzet via een pilot in 2017, vóór de nieuwe inkoop 2018.

2.4.3 Vraaggerichte integrale hulpverleningsprogramma's

Ter voorkoming van het "rondpompen" van jeugdigen met complexe meervoudige problematiek tussen verschillende vormen van behandeling en begeleiding, worden vraaggerichte en beter passende integrale hulpverleningsprogramma's uitgewerkt en ingezet. Bij de ontwikkeling daarvan wordt gestart met 3 specifieke groepen jeugdigen waar het aanbod nog niet goed passend en toereikend is. Bij de uitwerking is het ook belangrijk te komen tot een omslag in denken over en uitvoeren van jeugdhulp. Daarom zijn de volgende uitgangspunten leidend voor de ontwikkeling van de programma's:

- Er is spraken van een behandel functie of van een woon-/leeffunctie
- Een behandeling wordt tijdelijk ingezet en streeft naar een vooraf bepaald behandeldoel (oplossen of stabiliseren).
- Wanneer deze behandeling haar doel heeft bereikt wordt deze z.s.m. vervolgd door een passende vervolgplek. Bij voorkeur gaat een jeugdige weer terug naar huis (eventueel met ambulante ondersteuning). Wanneer dit niet kan wordt volgordekelijk gekeken naar pleegzorg, een plaatsing in een gezinshuis, een (stevige en langdurige) woon-/leefplek;
- Ambulante ondersteuning in het (pleeg)gezin, een gezinshuis of een residentiele woon-/leefplek kan juist langduriger of permanent worden ingezet voor jeugdigen.

Het kader en model waarin deze programma's worden uitgewerkt of inzichtelijk worden gemaakt, zullen vervolgens ook toegepast worden op andere doelgroepen. Een analyse van het huidige specialistische zorgaanbod en het ordenen van deze hulp langs nog te benoemen variabelen zal helpen bij de ontwikkelingen zoals genoemd bij 2.4.2. en 2.4.3.

2.4.4 Specialistische kennis over risicogroepen breder gedeeld

Bij jeugdigen met stoornissen op het gebied van GGZ of een verstandelijke beperking, of een combinatie van beiden, gebeurt het in bepaalde levensfasen dat er risico's ontstaan op verergering van de problematiek, wanneer er niet tijdig en adequaat op wordt ingespeeld. Bij de specialistische aanbieders is over deze levensfasen veel bekend. Bedoeling is deze kennis te ontsluiten voor wijkteams en hen in staat te stellen deze kennis in te zetten op het voorkomen van escalaties. Deze kennis wordt ontsloten door middel van ketenzorgpaden voor verschillende risicogroepen en deze ketenzorg wordt inpasbaar gemaakt in de jeugdhulp in Rijnmond (wijkteams en specialisten)

2.4.5 Consultatie- en diagnosefunctie en onderzoeksteams

Naar aanleiding van de ervaringen die in 2015 en 2016 zijn opgedaan, is besloten om de Consultatie en diagnosefunctie op een andere manier te organiseren en daarmee aan te sluiten bij de lokale behoefte. Randvoorwaardelijk hierin zijn onder meer nieuwe samenwerkingsafspraken, herziening van de inkoop expertise en nieuwe heldere werkprocessen. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheden tot verbreding van de expertise naar – 9 maanden tot 100+.

2.4.6 Betere aansluiting passend onderwijs en specialistische jeugdhulp

Bij de invoering van de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs hebben lokale overheid en de onderwijssector de verantwoordelijkheid gekregen Binnen de regio wordt gezamenlijk bezien welke onderwerpen op het snijvlak passend onderwijs en jeugdhulp regionaal kunnen worden opgepakt, zoals bijvoorbeeld onderwijs-zorgarrangementen. Goede voorbeelden kunnen worden uitgewisseld.

Actielijn 2 Specialistische Jeugdhulp				
Nr.	Actie	Planning	Actiehouder	Bouwsteen
2.4.1	Gemeenten en Jeugdhulpaanbieders in discussie voor verheldering taken, rollen en verantwoordelijkheden van de specialistische Jeugdhulp bij samenwerking.	Najaar 2016 Voorjaar 2017	Aanbieders GRJR Gemeenten	3f, 4a
2.4.2.1	Inhoudelijke beschrijving ambulante hulpverlening	Eind 2016	Aanbieders GRJR	2c, 3i
2.4.2.2	Ontwikkelen methode/meting waaruit kwaliteit, effect, middelen etc. voortkomt (ter voorbereiding op inkooptraject en bestek)	2017	GRJR/ inkooporganisatie	2c, 3i
2.4.2.3	Pilot van ontwikkelde ambulante inzet.	Begin 2017	Aanbieders GRJR	2c, 3i
2.4.3	Vraaggerichte integrale hulpverleningsprogramma's uitwerken	Integrale aanpak gereed eind 2016	JBRR/ZBT, GRJR	3f, 3i
2.4.4	Uitwerken ketenzorgpaden.	Uitwerking eind 2016 Implementeren 2017	Aanbieders GRJR	2a, 3d, 3f, 3i, 4a
2.4.5.2	Consultatie- en diagnose functie dichtbij wijkteams organiseren	Vóór 1 januari 2017	GRJR, i.s.m. CJG	3f, 3h, 4c
2.4.5.1	Monitoring doorontwikkeling Consultatie en diagnose nieuwe stijl in relatie tot wijkteamontwikkeling	Maandelijks	GRJR, gemeenten wijkteams	3f
2.4.6	Analysen van het huidige zorgaanbod	November 2016	JBRR/ZBT, GRJR	3j
2.4.6	Meer regionaal samenwerken en uitwisselen in de ontwikkelingen rond passend onderwijs en jeugdhulp in onderwijszorgarrangementen.	Eind 2017	GRJR	3f, 3i

Hoofdstuk 3 Actielijn 3 Veiligheid vraagt om samenwerking

3.1 Inleiding

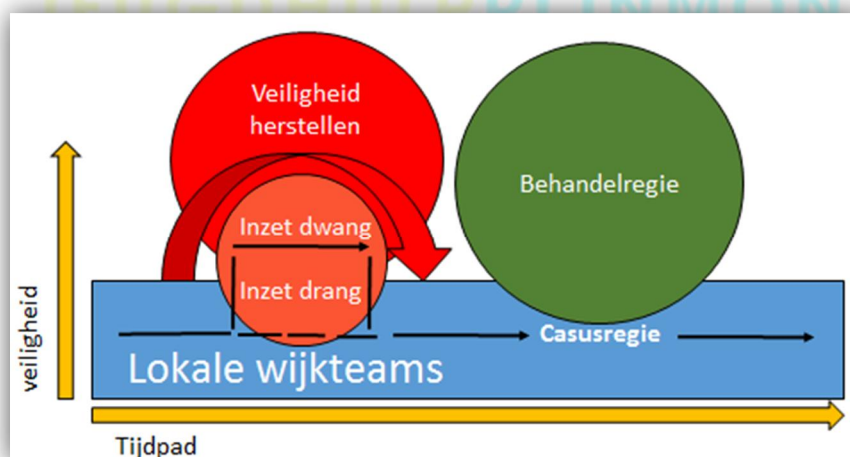
Veiligheid is binnen de jeugdhulp eerste prioriteit. Kinderen moeten op kunnen groeien in een veilige omgeving. De vraag voor de transformatie is hoe we deze veiligheid kunnen bieden, behouden of zo snel mogelijk weer herstellen. De veiligheid van de kinderen in onze regio is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen en heeft voorrang op alle andere vormen van ondersteuning en zorg. Als onvoldoende sprake is van veiligheid van het kind en zijn omgeving, moet deze zo snel mogelijk worden hersteld, zodat de reguliere aanpak en ondersteuning verder kunnen.

3.2 Aanleiding

De transformatie jeugdhulp van de regio roept daarnaast om eerder en sneller signaleren van onveilige situaties en zo snel mogelijk de meest passende ondersteuning te bieden aan deze kinderen. Beter samenwerken en afstemming tussen betrokken partijen en ketenpartners lijken hierbij een cruciale rol te spelen. De afstemming tussen de lokale infrastructuur, de Gecertificeerde Instelling (GI), het jeugdbeschermingsplein, Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR) en het Veiligheidshuis, maar ook scholen en huisartsen moet verder verbeterd worden.

Voor crisisgevallen is in de regio een goed functionerend werkproces ingericht waarbij de professionals in de lokale infrastructuur een beroep kunnen doen op het Crisis Interventieteam (CIT). Afgelopen jaren is een stijging in het aantal crisismeldingen zichtbaar. De transformatie vraagt echter een tegenovergestelde beweging. Minder beroep op crisis door eerder passende hulp en ondersteuning in te zetten. De uitdaging ligt van de huidige inzet bij crisisgevallen te leren en te innoveren. Dit vraagt een andere manier van werken in het lokale veld maar ook van de professionals bij de GI, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis.

De zorg voor veiligheid ligt bij de lokale teams i.s.m. de huisarts, tenzij deze bij de GI ligt (dwang en drang uitgevoerd door de GI). Zijn de lokale teams voldoende toegerust voor deze taak? Wordt er te vroeg of te snel geëscaleerd? Wordt dwang en drang op een juiste wijze gebruikt? Worden capaciteitsproblemen bij de wijkteams niet opgelost door om crisis- of specialistische inzet te vragen?

Als veiligheid in het geding is wordt tijdelijk extra inzet gepleegd naast de reguliere inzet van jeugdhulp. Hoewel de casusregie tijdelijk overgaat op de uitvoerder van een maatregel blijft het wijkteam wel betrokken, immers deze casus komt zodra de veiligheid is geborgd terug in het regulier proces. De lokale teams moeten zich steeds bewust zijn van hun rol ook als de casusregie wordt uitgevoerd door de GI. Aan de andere kant vraagt dit van de GI ook om een goede invulling van deze (tijdelijke) rol.

Binnen de gemeente Rotterdam is de doorontwikkeling van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling geborgd binnen het actieprogramma Veilig Thuis 2015-2018 (integrale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling). Deels zullen de punten die opgenomen zijn in dit programma ook regionaal worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van VTRR, maar voor de overige punten is het aan gemeenten om hier invulling aan te geven. Vanuit de gemeente Rotterdam zullen de gemeenten actief worden geïnformeerd over de ontwikkelingen.

De transformatie vraagt ook in hoeverre burgers medeverantwoordelijk zijn voor de veiligheid van alle kinderen. Hoe bouwen we die pedagogische civil society waarin we niet meer lijdzaam toekijken maar ook handelen en voorkomen dat de veiligheid van kinderen in het gedrang komt?

3.3 Wat willen we bereiken

Instellingen en gemeenten signaleren dat:

- Ø Veiligheid vraagt om een brede gezinsgerichte aanpak en benadering.
- Ø De afstemming en samenwerking tussen de lokale infrastructuur, de GI, het jeugdbeschermingsplein, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis moet verbeterd worden.
- Ø Meer kennis aan de voorkant organiseren om (tijdig) complexe veiligheidsproblematiek te (h)erkennen en daarop de juiste inzet te plegen.
- Ø Het aantal crisismeldingen sinds 1 januari 2015 gestegen is en dit vraagt om een innovatieve aanpak en verbetering van de samenwerking tussen betrokkenen.
- Ø De samenwerking tussen GI en het lokale veld nog beter kan.
- Ø Samenwerking Veilig Thuis, lokale teams, CJG en specialistische hulp rond huiselijk geweld en kindermishandeling noodzakelijk is en verbeterd moet worden.

3.4 Wat gaan we daarvoor doen

Onderstaande actiepunten zullen in de komende periode nader worden uitgewerkt.

3.4.1 Verbeteren samenwerking tussen jeugdbescherming en lokale infrastructuur

Via een verheldering van taken, rollen en verantwoordelijkheden van de jeugdbescherming bij samenwerking met de lokale infrastructuur. Een discussie moet gevoerd worden over:

- casusregie en behandelregie
- grens tussen drang in wijkteam versus drang en dwang bij de GI
- samenhang in inzet op verschillende leefdoelgebieden en door verschillende aanbieders

Deze discussie zal in de komende periode met de GI gevoerd moeten worden en onderdeel uit moeten gaan maken van de afspraken tussen de lokale teams, specialistische aanbieders en GI en het meerjarenplan Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR).

3.4.2 Stevige jeugdbescherming

Stevige jeugdbescherming ontwikkelen door het door ontwikkelen van de expertise en breed te kijken naar (vernieuwende) methodieken in relatie tot de rol van de lokale teams en de transformatievisie.

Onderdelen van het ontwikkelen van deze ambulante inzet:

- Inhoudelijke beschrijving van de rol die de GI speelt en wil spelen in de transformatie.
- Ontwikkelen methode/meting waaruit kwaliteit en effecten van inzet blijken (relevantie aantonen).

3.4.3 Specialistische kennis borgen binnen de kernpartners rond jeugd en veiligheid

De GI, het CIT en VTRR moeten zich ieder ontwikkelen tot regionale kenniscentra op hun gebied. Kennis en expertise moeten gedeeld worden met de lokale teams en de specialistische aanbieders. Deze ontwikkeling zal nader uitgewerkt worden in het meerjarenplan van JBRR.

3.4.4 Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond dichtbij

Onderscheid in wat we lokaal kunnen organiseren in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en welke specialistische kennis we in aanvulling daarop regionaal organiseren.

3.4.5 Betere aansluiting tussen het Crisisinterventieteam en de lokale teams

In 2016 heeft een stuurgroep van instellingen, gemeenten en de inkooporganisatie een Masterplan "Innovatie van crisishulp in Rijnmond" opgesteld. Dit Masterplan streeft naar het realiseren van verbeteringen in de samenwerking rondom crisissituaties en in de uitvoering van crisishulp. Als resultaat van het Masterplan worden in 2016 diverse verbeteringen doorgevoerd. Daarnaast zullen eind 2016 de resultaten bekend worden van een aantal pilots, waarin nieuwe samenwerkingsvormen rondom crises in de praktijk zijn getest. Op basis van de lessen uit 2016 zal nog nader worden bepaald of en op welke wijze er in 2017 vervolg zal worden gegeven aan de doorontwikkeling van crisishulpverlening in het kader van de transformatieagenda.

3.4.6 Samenwerking rond jeugdhulp in strafrechtelijk kader

Specifieke doelgroepen, zoals ex-gedetineerden of slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling hebben vaak een hulp of ondersteuningsvraag. Een goede samenwerking tussen het zorg en veiligheidsdomein is hierbij van groot belang. Daarom gaan we meer investeren in een betere gegevensuitwisseling tussen wijkteams en de veiligheidsketen (politie, reclassering, jeugdbescherming, OM in het kader van ZSM+ en Veiligheidshuis).

En als tweede maatregelen uitvoeren zoals beschreven in het verbeterplan "jeugdhulp in strafrechtelijk kader". Dit verbeterplan is opgesteld om de taak van de gemeenten in de gemeenschappelijke regeling bij het inzetten van jeugdhulp in opdracht van de rechter (in vonnis) beter te laten verlopen.

Actielijn 3 Veiligheid vraagt om samenwerking				
Nr.	Actie	Planning	Actiehouders	Bouwsteen
3.1	Alle betrokkenen zijn zich bewust van hun rol bij het bieden van veiligheid, want veiligheid is van iedereen.	3e kwartaal 2016	Gemeenten, GRJR, betrokken	2a, 4a
3.2	Verbetering samenwerking tussen de lokale infrastructuur, de GI, het jeugdbeschermingsplein, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis.	Eind 2016	Gemeenten, GRJR, betrokken	2d, 3b, 3e, 3f, 3i, 4a
3.3	Afweging vervolg doorontwikkeling crisishulpverlening in het kader van de transformatieagenda.	Eind 2016	Gemeenten, GRJR, betrokken	3b, 3d, 3e, 3f
3.4	De rol van JBRR met betrekking tot regisseren / stimuleren en signaleren / ondersteunen wordt nader uitgewerkt en uitgerold.	Vanaf 2e helft 2016	JBRR, Gemeenten, GRJR	2a, 2d, 3h
3.5	JBRR ontwikkelt zich tot een tot een lokaal ingebed kenniscentrum voor gezinsbrede drang- en dwanghulpverlening.	Vanaf 2017	JBRR, Gemeenten, GRJR	3b, 3g, 4d
3.6	JBRR ontwikkelt zich tot een inclusieve regionale organisatie voor veiligheid en jeugdbescherming in de regio Rotterdam Rijnmond.	Vanaf 3e kwartaal 2016	JBRR, Gemeenten, GRJR	2a, 2d, 3h
3.7	Maatregelen uitvoeren zoals beschreven in het verbeterplan "jeugdhulp in strafrechtelijk kader" bij het inzetten van jeugdhulp in opdracht van de	2016 en 2017	Gemeenten JBRR	2a, 3e, 4a

Hoofstuk 4 Actielijn 4 Leren van elkaar: Lerende professionals en lerende netwerken opbouwen

4.1. Inleiding

Uit de wetenschap, landelijke ontwikkelingen, regionale onderzoeken, de minitop Jeugdhulp Rijnmond en de verkenning door regioplan komt steeds naar voren dat de transformatieopgave vorm krijgt door learning on the job te stimuleren, waarbij het leren van elkaar en ruimte voor de professionals om nieuwe vormen en maatwerk in de ondersteuning uit te proberen van cruciaal belang zijn. De elementen uit deze actielijn zijn verbindend voor de drie andere actielijnen.

4.2 Aanleiding

De ijsberg van MC McClelland geeft aan dat 80% van elke verandering plaatsvindt onder water. De gesprekken over waarden, normen, opvattingen, overtuigingen, intenties en drijfveren zijn belangrijk om een onomkeerbare verandering vorm te geven. De ijsberg is om deze reden gebruikt als symbool voor de bouwstenen van de transformatie Jeugdhulp Rijnmond. Het constant in gesprek zijn over de onderliggende waarden van het stelsel is een noodzaak.

Bouwstenen Transformatie Jeugd en gezinsaanpak

Het proces van leren van elkaar wordt daarom gezien als een belangrijke actielijn van de transformatie Jeugdhulp Rijnmond. Het is daarbij belangrijk om eenzelfde taal te spreken om elkaar beter te begrijpen. Dit lijkt een open deur, maar vraagt heel wat flexibiliteit van de professionals, organisaties en partijen binnen de zorg. Het samen duiding geven aan begrippen en casuïstiek om elkaar beter te leren begrijpen draagt bij aan de vormgeving van de transformatie.

Daarnaast gaat de transformatie vooral over wat de leefwereld van de inwoners van de gemeente vraagt en dus minder over waar de, door ons bedachte, systeemwereld om vraagt. Kunnen we vertrouwen hebben in de eigen krachten van het netwerk en de zorgvrager, kunnen we de controle loslaten en kunnen we de professional echt de ruimte geven om zijn nieuwe rol op te pakken? Dit vraagt om een andere vorm van verantwoordelijkheid nemen en geven, om rekenschap en nieuw leiderschap.

Vanuit de verkenning wordt verder ook een aantal belangrijke randvoorwaarden genoemd dat van invloed is op de kans om te transformeren (inkoop, privacywetgeving, bureaucrativering). Het is

belangrijk om de ruimte om te transformeren zo groot mogelijk te maken en de belemmeringen zo veel mogelijk weg te nemen. Dit kan vaak niet van de ene op de andere dag worden gerealiseerd, maar het is zeker van belang ook deze thema's blijvend onder de aandacht te houden.

4.3 Wat willen we bereiken

- Ø Het versterken en stimuleren van de dialoog tussen professionals
- Ø Het geven van ruimte aan de professionals door de werkomgeving om te vormen tot een lerende organisatie of een lerend zorgnetwerk.
- Ø Delen van kennis voor van de doorontwikkelopgave en de regionale inkoop vanaf 2018.
- Ø Het wegnemen of verzachten van de belemmeringen en stimuleren van innovatie.

4.4. Wat gaan we daar voor doen?

4.4.1. Het versterken en stimuleren van de dialoog tussen professionals

- Het Manifest Jeugdhulp Rotterdam wordt opgesteld om te delen en te gebruiken bij de dialoog. Het ondersteunen van het manifest is niet vrijblijvend en vraagt ook om actief met het manifest de dialogen binnen de eigen organisatie en professionals te faciliteren en te stimuleren en de uitkomsten van de dialogen naar elkaar uit te dragen.
- Om de dialoog nog verder te stimuleren worden de definities van de meest gebruikte termen met de professionals uitgewerkt in een dynamisch handboek.
- Nieuwe beleidsontwikkelingen binnen elke gemeente of de regio worden met elkaar gedeeld.

4.4.2. Het stimuleren en faciliteren van de 'lerende' ontmoeting

Het delen van werkervaringen in bijeenkomsten, zowel horizontaal als verticaal, zowel lokaal als regionaal kan plaatsvinden door:

- Intervisie per wijkteam te organiseren (lokale actie)
- Casusreflectie met alle partijen op uitvoerend niveau per subregio organiseren
- Stimuleren en faciliteren van de ontmoeting tussen professionals, bestuurders en/of kenniswerkers met als doel ervaringen delen en vernieuwing bespreken.
- Het organiseren van leiderschapsbijeenkomsten die de nieuwe aansturing benadrukken, domeinoverstijgend en in samenhang met toegang, wijkteams en zorgaanbieders/ketenpartners zijn.

4.4.3. Het delen van kennis over de transformatie en regionale inkoop vanaf 2018

- Stimuleren en faciliteren van monitoring en gebruikerstevredenheid.
- Het delen van opleidingsmogelijkheden van alle partijen wordt in een regionaal Leerhuis gefaciliteerd. De opgedane kennis uit onderzoeken in de regio, waaronder de regionale werkplaats transformatie jeugd "STRAW", wordt met elkaar gedeeld door een structurele terugkoppeling en informatie uitwisseling.
- Gezamenlijk evalueren van PC cyclus van de GRJR.
- Landelijke richtlijnen, zoals van NJI, toepassen in de regio en de ervaringen hiermee delen.
- De regionale nieuwsbrief wordt nieuw leven ingeblazen en gebruikt voor het delen van best practices, kennis en voortgang van de transformatie in de regio.

4.4.4. Het wegnemen of verzachten van de belemmeringen en stimuleren van innovatie

- Elke gemeente zorgt voor de noodzakelijke randvoorwaarden om te kunnen transformeren door bijvoorbeeld innovatie te stimuleren of regels minder belemmerend te maken. Het verminderen van bureaucraties en het beheersen van (financiële) control als mechanisme hebben blijvende aandacht nodig. De landelijke lobby zal waar nodig worden ingezet, zoals op het gebied van GGZ en privacyreggeving.

- Stimuleren en faciliteren van innovatie van integrale, handelingsgerichte ondersteuning van het kind en het gezin door middel van pilots. Deze pilots zullen in nauw samenhang met de regionale inkoop Jeugdhulp en STRAW worden ingevuld.
- Regionale aansluiting van resultaatgerichte inkoop jeugdhulp is in gang gezet
- Regionale afstemming van ICT systemen, gegevens uitwisseling en budgetten vraagt nog de nodige inspanningen

Voor de onderwerpen onder 4.4.4 wordt een werkgroep randvoorwaarden transformatie Jeugdhulp ingericht, die deel uit maakt van of linkt aan de werkgroep inkoop 2018 e.v..

Actielijn 4 Leren van elkaar				
Nr.	Actie	Planning	Actiehouders	Bouwsteen
4.1	Opstellen Manifest Jeugdhulp Rijnmond	Sept 2016	GR JR	4b
4.2	Focusdag voor >1000 professionals	1x per jaar	GRJR e.a.	4b, 4d
4.3	Intervisie per wijkteam organiseren	6 x per jaar p.p.	Wijkteammanager	3b, 3g, 4a, 4b, 4d,
4.4	Casusreflectie met alle partijen op uitvoerend niveau per subregio organiseren	4 x per jaar	Gemeente subregio	3g, 4b, 4e
4.5	Leiderschapsbijeenkomst uitvoerend management op thema organiseren	2 x per jaar	Subregio's	3g, 4a, 4b, 4d, 4e
4.6	Leiderschapsbijeenkomsten en reflectie voor toegang- en wijkteamteamleiders regio organiseren ter verbetering samenhang	2x per jaar	GRJR e.a.	3g, 4b, 4e
4.7	Leerhuis, met vraaggericht aanbod opleidingen en trainingen voor professionals regionaal toegankelijk maken	2018	GRJR Zorgaanbieders Rotterdam	3g, 4a, 4b, 4c,
4.8	Onderzoeksprogramma academische werkplaats Jeugd STRAW t.b.v. innovatie en transformatie jeugdhulp 1.Onderzoek reflectieve practitioner 2. Literatuuronderzoek naar eigen kracht interventies 3. evaluatie Samen Veilig Stap voor Stap 4. Studie naar werkzame elementen in preventieve opvoedondersteuning 5. Onderzoek naar MijnPad, een instrument om zelfregie te bevorderen bij jeugd.	2016-2019 2017 2017 2017 2017	Gemeente Rotterdam, Erasmus Universiteit, Erasmus MC, Hogescholen, JBRR, CJG, IVO, PBR, Yulius, Horizon, Pameijer	4d
4.9	Kennisdeling in de regio van onderzoeksresultaten STRAW en pilots in alle gemeenten	3x per jaar	Gemeenten Rotterdam	4d
4.10	Thematafels, dialogen + casusreflectie bestuurders om bewustwording van transformatie en innovatie te stimuleren	2 x per jaar	GRJR e.a.	3g, 4b, 4e
4.11	Werkgroep randvoorwaarden Transformatie Jeugdhulp inrichten	2017	GRJR e.a.	4b, 4c, 4d
4.12	Regionale richtlijn voor informatiedeling onder professionals in het kader van de privacyregeling	2017	GRJR	4b, 4c, 4d
4.13	Gebruik maken van de website van de GR JR om ervaringen uit te wisselen en successen te delen	2017	GRJR	2c, 3g, 4d

Bijlage 1 Samenvatting en aanbevelingen uit Regionale verkenning

In het voorjaar van 2016 heeft een verkenning plaatsgevonden door Cebeon en Regioplan onder aanbieders, gemeenten en artsen om onder meer de ontwikkelpunten in de lokale infrastructuur inzichtelijk te maken. Hieronder ene samenvatting van de resultaten en aanbevelingen van oplossingsrichtingen.

Vanuit dit onderzoek springt vooral de grote regionale diversiteit in het oog. In de diverse gemeenten en subregio 's varieert de uitwerking van de lokale infrastructuur sterk. De verkenning in de regio geeft aan hoe divers de gemeenten met de landelijk en wettelijke opdracht vanuit de Jeugdwet zijn omgegaan. Het inzicht bij partijen ten aanzien van de diversiteit ontbreekt waardoor processen van samenwerking worden bemoeilijkt. Uit de verkenning blijkt dat er geen eenduidige werkwijze is in de 72 wijkteams in de regio. Enerzijds geeft dit aan dat we dicht bij de burger staan. Anderzijds is de aansluiting met de specialistische jeugdhulp complexer geworden.

De specialistische teams willen graag aansluiten bij het werk van de wijkteams en wijknetwerk, maar weet niet altijd hoever de zaken al opgepakt zijn. Van de specialistische professionals vragen we als gemeenten om aan te sluiten bij de werkwijze van de 72 wijkteams, die een zeer diverse manier van intake, casusregie en behandelregie hebben. Vanuit de gevraagde kwaliteiten en protocollen van de specialistische zorg worden de handelingen daardoor soms dubbel of opnieuw gedaan. Hoe komen we tot een gezamenlijk kader dat de lokale teams helpt bij de lokale werkwijze en de specialistische aanbieders helpt bij hun werk, waarbij we dubbelingen of hiaten voorkomen? Deze vraag moet vooral bestuurlijk beantwoord worden door de gemeenten in de regionale samenwerking.

- a. Maak de diversiteit en uitwerking lokale zorginfrastructuur helder en zichtbaar.
 - b. Denk na over het opstellen van een gezamenlijk kader als een basisniveau van de lokale infrastructuur met ruimte en respect voor de lokale kleuring en behoeften per gebied.
2. Een andere belangrijke bevinding uit de regionale verkenning, is dat lang niet altijd duidelijk is hoe de rollen en taken van lokale (wijk)teams van jeugdprofessionals/-consulenten zijn verdeeld ten opzichte van het voorliggende veld, de genoemde lokale maatschappelijke partners en het specialistische aanbod.
- a. Van belang is dat gemeenten meer helderheid gaan scheppen over het 'eigenaarschap van regie', waarbij naast 'eigen regie' van de burger en 'beleidsregie' van de gemeente de meest spraakmakenden de 'casusregie' van de lokale toegang of wijkteam en de 'behandelregie' van het wijkteam of specialist is.
 - b. Versterken van de samenhang en regie door het sneller stabiliseren van problematische gezinnen op alle leefdomeinen om jeugdhulp effectiever in te zetten. Daarbij nadrukkelijk aandacht voor een samenhangende zorg tussen basishulp, specialistische hulp en drang/dwang aanpak. Deze samenhang wordt benadrukt bij complexe casussen met langdurige problematiek of veiligheidsrisico's.

3. De verkenning geeft aan dat de verbindingen met het voorliggend veld en de maatschappelijke partners belangrijk zijn voor signalering en preventie. In de praktijk blijkt dat deze verbindingen gebrekkig functioneren, ondanks alle goede bedoelingen.
 - a. Versterken van de verbindingen met het voorliggend veld en de maatschappelijke partners ten gunste van signalering en preventie.
4. Uit het onderzoek komt ook naar voren dat in alle gemeenten de ambitie is om het gezin en het sociaal netwerk actief te betrekken bij de organisatie en uitvoering van de hulpverlening, maar dat dit in de praktijk vaak op in- en externe beperkingen stuit.
 - a. Versterken van eigen kracht en netwerk door extra aandacht te hebben voor het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van jeugdigen en gezinnen en het actief betrekken van gezin en netwerk bij de invulling en uitvoering van het ondersteuningsplan.
 - b. Versterken van normaliseren en ontzorgen van de problematiek door vroegsignalering van de risico's, kwalitatief hoogwaardige inschatting (demedicaliseren) van de problematiek van professionals.
5. Eén van de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek en de dialogen is dat een lerend klimaat noodzakelijk is voor de (wijk)teams met ruimte voor de professionals om hun specialistische achtergrond te blijven ontplooiën.
 - a. Stimuleer en faciliteer een lerende klimaat voor de professionals in de wijkteams, maar zeker ook in de lokale zorginfrastructuur of in de verbinding met specialistische hulp.
 - b. Stimuleer en faciliteer ook het lerende klimaat op alle niveaus.
6. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de aansluiting met het passend onderwijs.
 - a. Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp versterken.
7. Speciale aandacht wordt ook gevraagd voor een doorlopende zorglijn 18- en 18 +
 - a. Verbeter de doorlopende zorglijn 18- en 18 +.
8. De verbinding tussen wijkteams en de huisartsen als belangrijke toegang en verwijzer (vooral voor de doorverwijzing naar de JGGZ) is divers en zeker nog niet optimaal. De transformatieopgave is:
 - a. Versterk de samenwerking tussen toegang, CJG, wijkteams en huisartsen en medische specialisten.
 - b. Stimuleer en faciliteer de door samen op deze weg te gaan en hen in staat te stellen om vanuit dezelfde visie en uitgangspunten als de wijkteams te kunnen (samen)werken.

Bijlage 2 Bouwstenen Transformatie jeugd en gezinsaanpak Rijnmond

De bouwstenen van de transformatie Jeugd en gezinsaanpak zijn in december 2015 gepresenteerd in de regio en vormen de bouwplaat waarop de transformatie verder vorm krijgt. De bouwstenen benoemen de belangrijkste onderdelen waarmee de transformatie Jeugdhulp Rijnmond wordt vorm gegeven en waarmee het nieuwe huis van de Jeugdhulp Rijnmond voor het kind en het gezin wordt gebouwd. In deze Transformatie-agenda Jeugdhulp wordt met een groot aantal bouwstenen de nieuwe muren opgemetseld, waarbij actielijn 4 "leren van elkaar" gezien kan worden als het cement van de transformatie. Het nieuwe huis biedt meer onderdak aan die kinderen en gezinnen die het nodig hebben. De bouwstenen zijn grotendeels verwerkt in de 4 actielijnen. Voor de volledigheid zijn alle bouwstenen hier weergegeven.

De vier (hoofd)bouwstenen van de regionale transformatie aanpak jeugd en gezin zijn

1. Versterken en ontwikkelen van de eigen kracht van het kind en het gezin
2. Normaliseren en ontzorgen van kind-, jeugd- en gezinsproblematiek
3. Vergroten van de samenwerking met en rond gezinnen
4. Ruimte geven aan de professionals om de juiste ondersteuning aan het kind en het gezin te bieden.

Bouwstenen Transformatie Jeugd en gezinsaanpak Rijnmond

1. Versterken en ontwikkelen eigen kracht kind en gezin

- a) Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid bevorderen
- b) Eigen netwerk actief bij ondersteuningsplan betrekken
- c) Het informeel netwerk verbreden en versterken
- d) Digitale wereld als nieuw leefdoein onderzoeken en benutten
- e) Meer selectieve preventie inzetten
- f) Collectieve wijknetwerkactiviteiten uitbreiden
- g) Continuïteit van de verbinding kind en (pleeg)ouder/voogd vergroten

2. Normaliseren en ontzorgen van kind-, jeugd en gezinsproblematiek

- a) Beter en sneller kinderen en gezinnen met enig risico signaleren
- b) Lichte ondersteuning om herkenbaarheid en beheersbaarheid van belemmeringen vergroten
- c) Innovatie in aanpak lichte jeugdondersteuning bevorderen
- d) Van drang naar ondersteuning: drang-, ambulante en vrijwilligersaanpak stimuleren

3. Samenwerken met en rond kind en gezinnen vergroten

- a) Laagdrempelige toegang(en) verbeteren (en met elkaar verbinden)
- b) Multidisciplinair team in de wijk doorontwikkelen
- c) Meer geïndiceerde preventie aan risicogroepen geven
- d) Belemmeringen sneller signaleren en deze verminderen of beheersbaar krijgen
- e) Gezinnen op de leefdoeinen: veiligheid, financiën en wonen sneller stabiliseren om jeugdhulp (passende hulp) effectiever in te zetten
- f) Betere samenwerking, samenhang en overdrachten wijknetwerk (incl. onderwijs en huisartsen), wijkteam en specialistische hulp bevorderen (versterken van de koppelvlakken, ontschotten)
- g) Lerende netwerken creëren en faciliteren
- h) Van dwang naar drang bevorderen: ambulante hulpverlening stimuleren
- i) Innovatie specialistische zorg uitlichten
 - a. Systemische werken en Gezinsarrangementen
 - b. Meer drang en minder dwang jeugdhulp

- j) Innovatie in de inkoop om gezinsaanpak op basis van outcome sturing en rekenschap mogelijk te maken
 - a. De financiële stromen (GGZ, LVB, J&O, WMO, PGW&Z) ontschotten
 - b. Budgetverschuiving van preventieve en curatieve ondersteuning aan het kind en gezin
- k) 18- en 18+ als doorlopende zorglijn verbeteren
- l) Onderwijs en jeugdhulp beter laten aansluiten

4. Professional meer ruimte geven om de juiste ondersteuning aan het kind en gezin te kunnen bieden

- a) Heldere inschatting van problematiek maken en noodzakelijke ondersteuning organiseren
- b) Lerende organisatie opbouwen; oude patronen afieren; in vertrouwen samenwerken
- c) Ondersteunende taken voor de professional laagdrempelig maken en bundelen
- d) Professionalisering op gebied van jeugd- en gezin blijven stimuleren

Leiderschap dat past bij transformatie vergroten en bureaucraties en control vanuit management, zo mogelijk, verkleinen

Bouwstenen Transformatie Jeugd en gezinsaanpak

